

“Turnhout feest”, een film uit juli 1945 Stadsarchief Turnhout

Het Stadsarchief bewaart bijna 160 oude filmspoelen uit de periode 1945-1985. Het grootste deel van deze films is afkomstig van de Turnhoutse “Foto- en Kinokring” (1941), die ook vaak werkte in opdracht van het stadsbestuur. In de jaren 1970 ontstond uit deze kring de “Kempische Video Club”. De leden van de kring maakten smalfilms (8mm) en films in 16 mm. Bekende namen in Turnhout waren Jef Van Nooten, die een fotozaak had in de De Merodelei en een eigen filmstudio in de Molenstraat, Frans Roymans, Maurice Van Bavel, Jos Peeters, Leon Van Gorp en Bert Tauwenberg. Omdat filmspoelen onder speciale omstandigheden moeten bewaard worden, werden ze in 2016 door stad Turnhout in bewaring gegeven aan het Koninklijk Belgisch Filmarchief. Een selectie van de films zal door het Filmarchief op een professionele wijze worden gedigitaliseerd. Maar eerder al maakte de Kempische Video Club digitale kopieën op DVD. De meeste films kunnen dus nu al door iedereen bekeken worden, deels via YouTube, deels in de studiezaal van het Stadsarchief.

Eén van de oudste films in de collectie heet “Turnhout feest” en dateert uit juli 1945. In de collectie zijn er verder nog 3 films uit 1945 te vinden. Ze hebben allemaal te maken met de bevrijding. Uit het technisch onderzoek door het Filmarchief blijkt dat we beschikken over maar liefst vier exemplaren van de bewuste film: een origineel negatief op 35 mm (het standaardformaat film voor bioscopen), een origineel positief op 16 mm en nog eens 2 kopieën op 16 mm. Bij geen enkele film hoort een geluidsband. De maker is Jef Van Nooten (1917-1986). Het origineel op 16 mm bevat ook een tweede film van hem uit 1945, “De klokken terug”. Dat de opname van de bevrijdingsstoet bestemd was voor een groot publiek bewijst de titel van één van de kopieën: “Cinema’s Roxy en Lux stellen voor: De groote vredesoptocht te Turnhout”. Roxy en Lux waren Turnhoutse bioscopen, respectievelijk op de De Merodelei en in de Renier Sniedersstraat.

Welk feest is er dan wel op deze film te zien? In juli maakte Turnhout zich klaar om de nationale feestdag van 21 juli te vieren met een grootse optocht door de stad. De verschillende buurtcomités zorgden voor wagens, kostuums en versieringen.

Het was de eerste keer dat zo'n feest kon georganiseerd worden na de Duitse bezetting. Maar de "koningskwestie" gooide roet in het eten. Koning Leopold III was tijdens de oorlog in België gebleven, in tegenstelling tot de regering die vanuit het buitenland de strijd wilde voort zetten. Zijn ontmoeting met Adolf Hitler in november 1940 en zijn onverwachte huwelijk met Liliane Baels leidden tot een verdere breuk met zijn ministers. In juli 1945 verbleef de koning in Oostenrijk waar hij tijdens het laatste bezettingsjaar door de Duitsers naartoe was gevoerd. De politieke partijen, maar ook de bevolking, waren verdeeld over de toekomst van de koning. Om onlusten te vermijden werden alle optochten op 21 juli 1945 verboden.

De imposante stoet ging pas een week later door, op 28 juli 1945. Het is deze stoet en de voorbereiding ervan die we op de 20 minuten durende film te zien krijgen. Jef Van Nooten toont ons de opbouw van de praalwagens en het aanbrengen van versieringen in de verschillende straten van de stad. We zien op de dag zelf de bevestiging van de openbare gebouwen en de huizen, het publiek dat reikhalzend staat uit te kijken langsheen het parcours en de notabelen die plaatsnemen voor het stadhuis. In de De Merodestraat wachten de wagens en de deelnemers op het vertrek. Daarna filmt Van Nooten de stoet op de Grote Markt, in de Warandestraat en in de Guldensporenlei. Dat Van Nooten een professionele cineast was, blijkt wel uit zijn opvallende camerastandpunten, soms midden in de stoet, soms vanuit een eerste verdieping van een gebouw. Op een bepaald moment komt er een andere cameraploeg in beeld! De film eindigt met het avondlijke vuurwerk, weliswaar in zwart-wit en zonder geluid.

De film is een uniek tijdsdocument. Het toont de Turnhoutse bevolking die massaal is komen opdagen voor de stoet. Maar dat de oorlog nog niet zo lang geleden is afgelopen, blijkt ook uit de thema's in de stoet, van de groep stuurse verzetsmensen die meelopen tot de Duitsers die belachelijk worden gemaakt. En dat Turnhout als katholieke stad koningsgezind is, komt ook overduidelijk in beeld. Verschillende wagens tonen Leopold III, en zijn foto is ook aangeplakt aan verschillende huizen. De koning zou in juli 1951 echter troonsafstand doen ten voordele van Boudewijn.

Tekst: Bart Sas

Foto: Still uit de film (6:36:25), toeschouwers langs het parcours van de stoet met fietsende politieagent

Archief & Musea Turnhout

Inventaris:

Stadsarchief Turnhout, films bewaard bij het Koninklijk Belgisch Filmarchief (Cinematek), nummers AFLM-STU 00032 (origineel negatief, 35 mm), AFLM-STU 00061 (origineel positief, 16 mm), AFLM-STU 00098 (kopie, 16 mm) en AFLM-STU 00119 (kopie, 16 mm).
Bekijk de volledige film via YouTube 'Turnhout feest'

Literatuur:

- *Het Aankondigingsblad*, 28 juli 1945 en 4 augustus 1945.
- Stadsarchief Turnhout. Documentatie en klein drukwerk. Nr. 182#037, "Turnhoutse Foto- en Kinokring", 1941-1969.

Het object van de maand is een initiatief van Archief & Musea Turnhout. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze websites (doorklikken naar Object in de kijker).

Archief & Musea Turnhout • Druivenstraat 18 • B-2300 Turnhout

Tel: +32 14 44 33 98 • www.archiefenmuseaturnhout.be

v.u.: Paul Van Miert, Campus Blairon 200, B-2300 Turnhout